

روز شمار

دو شنبه

۱۲ مرداد ۱۳۶۶

۷ ذیحجه ۱۴۰۷

۲ اوت ۱۹۸۷

۱۸۹

فرماندهان سپاه با حضور جانشین نیروی زمینی سپاه برادر "رحیم صفوی" برای بررسی اقدامات انجام شده و مشکلات اجرای عملیات نصر ۷، در قرارگاه قدس تشکیل جلسه دادند. فرماندهان یگان‌های عمل‌کننده در گزارشی اقدامات چند روز گذشته خود را در زمینه شناسایی منطقه، استعداد دشمن، تدارکات اولیه، تجهیز نیرو، مهندسی و بهداری شرح دادند، سپس با ارائه آمار کمبود نیرو و مهمات، بر رفع آنها تأکید کردند.^(۱) برادر رحیم صفوی در سخنانی موقعیت نظامی منطقه را تشریح کرد و گفت: «از نظر من سه نقطه؛ ظفر (ارتفاع سمت راست قله اصلی دوپازا) هدف لشکر ۲۷ (قله دوپازا) و جاده عراقی منتهی به ارتفاع بلفت (۲۱۲۰) از نقاط بسیار مهم و حساس منطقه هستند که باید در شب اول [عملیات] سقوط کنند. من معتقدم دشمن در شب اول از این جاده جهت پاتک استفاده خواهد نمود. از طرفی در صورتی که نتوانستید الحاق کنید، نگران گردان‌های همجوارتان نشده و با استقامت و مقاومت به پیکارتان ادامه دهید.» جانشین نیروی زمینی سپاه در پایان بر استفاده نیروها از وسایل و تجهیزات فردی برای حفاظت از خود تأکید کرد.^(۲)

۱۹۰

عراق با تقویت نیروهای خود در منطقه میمک، در اولین ساعات امروز با استفاده از یک گردان تکاور در میمک جنوبی اقدام به پاتک کرد که با مقاومت نیروهای خودی و آتش شدید توپخانه دفع شد. براساس گزارش نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، هلی‌کوپترهای عراق پیش از آغاز این پاتک، دو بار و هر بار دو فروند از آنها پاسگاه "سنگی حلاله" را هدف قرار دادند، در حالی که دو فروند دیگر منطقه را شناسایی می‌کردند.^(۳) یکی از نیروهای عراقی به اسارت درآمده در منطقه عملیاتی، در مورد هدف عراق از تحرکات اخیر خود در میمک، گفت: «فرمانده لشکر ۲۲ عراق در جلسه‌ای که فرماندهان یگان‌های شرکت‌کننده در عملیات نیز حضور داشتند، گفته است که هدف عراق از این عملیات اولاً

گرفتن اراضی عراق از ایران و ثانیاً در پی مذاکراتی که در سازمان ملل درباره صلح بین ایران و عراق صورت گرفته است، عراق دست به این حملات زده تا از موضع قدرت برخوردار کند. «^(۴)

۱۹۱

امروز چند درگیری بین نیروهای خودی و ضدانقلاب در مناطق مختلف کردستان روی داد. ساعت ۶ بعد از ظهر در جاده بانه - سقز در حوالی روستای "کیله‌شین" چند تن از برادران سپاه و بسیج با چند دستگاه خودرو در کمین چته‌های دمکرات از هیز "اربابا" و "مالبند ۲" گرفتار شدند که بر اثر آن، ۱۰ تن از نیروهای خودی شهید، شش تن زخمی شدند و چهار دستگاه خودرو نظامی به آتش کشیده شد و تعدادی از چته‌های دمکرات نیز به هلاکت رسیدند.^(۵) عناصر ضدانقلاب علاوه بر اجرای این کمین، قهوه‌خانه روستای "کیله‌شین" را با خمپاره هدف قرار دادند که یازده تن از روستاییان زخمی شدند.^(۶) در منطقه مریوان نیز گروهک "زرگاری" طی کمینی، یکی از نیروهای تأمین جاده "کماله" را خلع سلاح کردند و هنگامی که قصد داشتند وی را با خود ببرند، مردم مانع این کار شدند. در همین حال، نیروهای گشت خودی با ورود به این روستا با افراد زرگاری درگیر شدند که در نتیجه آن، یک تن از افراد ضدانقلاب کشته و پنج تن از جمله فرمانده گروه ضدانقلاب به اسارت درآمدند.^(۷)

۱۹۲

امروز افراد سازمان مجاهدین خلق در منطقه "کانی شیخ" با پشتیبانی آتش توپخانه عراق علیه مواضع ایران دست به اقداماتی زدند که بر اثر هوشیاری نیروهای خودی از نفوذ آنها جلوگیری شد. در این درگیری سه تن از منافقین با ورود به میدان مین زخمی شدند و یک تن از آنها کشته شد. عناصر منافقین، مجروحان را تخلیه و جنازه نفر کشته شده را به عقب انتقال دادند.^(۸)

۱۹۳

ژاندارمری جمهوری اسلامی درباره احتمال استفاده عراق از سلاح‌های شیمیایی در برخی از مناطق جنگی گزارش داد: «ارتش رژیم بعث عراق به دفتر سیاسی حزب منحلہ دمکرات و افراد مستقر در عراق اعلام کرده است که قصد بمباران شیمیایی شهرها مرزی اشنویه، پیرانشهر، سردشت، مهاباد را دارد؛ از این رو حزب دمکرات تعدادی ماسک ضدگاز و آمپول‌های ضدشیمیایی به افراد خود در منطقه تحویل داده و تصمیم دارند آنها را جهت آموزش کافی به خاک عراق فراخوانند.»^(۹) در همین حال، خبرگزاری رویتر در مورد تلاش جدید سازمان ملل در مورد قربانیان بمباران شیمیایی سردشت از نیویورک گزارش داد: «سازمان ملل متحد امروز بنابه درخواست ایران، یک سری اسناد شامل ۲۰ صفحه عکس

مربوط به زنان و کودکان مجروح بمباران شیمیایی سردشت را منتشر ساخت. در نامه‌ای که همراه این عکس‌ها از سوی رجائی خراسانی (نماینده دائمی ایران در سازمان ملل) انتشار یافت، گفته شده است کسانی که عکس‌های آنان منتشر شده، از میان بیش از دو هزار قربانی حملات هوایی عراق در اواخر ماه ژوئن (۱۳۶۶/۴/۷) علیه سردشت، انتخاب شده‌اند. «وی افزود: «از آن زمان تاکنون بیش از ۶۰ تن از مجروحین فوت کرده‌اند.»^(۱۰)

۱۹۴

امام خمینی در پاسخ به پیام حجت‌الاسلام والمسلمین کربوبی درباره کشتار حجاج ایرانی به دست نیروهای امنیتی سعودی، این اقدام را ناشی از بی‌خردی دولت سعودی و به شهادت رساندن زوار ایرانی را خط افتراق بین اسلام امریکایی و اسلام راستین خواندند. حضرت امام در این پیام حکومت سعودی را تأمین‌کننده منافع امریکا و اسرائیل معرفی کردند و شهادت حجاج ایرانی را بهای استقلال، آزادی و اسلام‌خواهی ملت ایران دانستند و سپس افزودند: «خداوند بزرگ را سپاس می‌گذاریم که دشمنان ما و مخالفین سیاست اسلامی ما را از کم عقلان و بی‌خردان قرار داده است، چرا که خودشان هم درک نمی‌کنند که حرکت‌های کورشان سبب قوت و تبلیغ انقلاب ما و معرف مظلومیت ملت ما گردیده است و در هر مرحله‌ای سبب ارتقاء مکتب و کشورمان را فراهم کرده‌اند که اگر از صدها وسیله تبلیغاتی استفاده می‌کردیم و اگر هزاران مبلغ و روحانی را به اقطار عالم می‌فرستادیم تا مرز واقعی بین اسلام راستین و اسلام امریکایی و فرق بین حکومت عدل و حکومت سرسپردگان مدعی حمایت از اسلام را مشخص کنیم، به صورتی چنین زیبا نمی‌توانستیم و اگر می‌خواستیم پرده از چهره کریه دست‌نشاندهاگان امریکا برداریم و ثابت کنیم که فرقی بین محمدرضاخان و صدام امریکایی و سران حکومت مرتجع عربستان در اسلام‌زدایی و مخالفتشان با قرآن نیست و همه نوکر امریکا هستند و مأمور خراب کردن مسجد و محراب و مسئول خاموش نمودن شعله فریاد حق طلبانه ملت‌ها، باز به این زیبایی میسر نمی‌گردید، و همچنین اگر می‌خواستیم به جهان اسلام ثابت کنیم که کلیدداران کنونی کعبه لیاقت میزبانی سربازان و میهمانان خدا را ندارند و جز تأمین [منافع] امریکا و اسرائیل و تقدیم منافع کشورشان به آنان کاری از دستشان برنمی‌آید، بدین خوبی نمی‌توانستیم بیان کنیم. اگر می‌خواستیم به دنیا ثابت کنیم که حکومت آل سعود - این وهابی‌های پست بی‌خبر از خدا - بسان خنجرند که همیشه از پشت در قلب مسلمانان فرو رفته‌اند، به این اندازه که کارگزاران ناشی و بی‌اراده حاکمیت سعودی در این قساوت و بی‌رحمی عمل کرده‌اند، موفق نمی‌شدید و حقاً که این وارثان ابی‌سفیان و ابی‌لهب و این رهروان راه یزید روی آنان و اسلاف خویش را سفید کرده‌اند.» امام امت آن‌گاه با اشاره به حمایت کشورهای مرتجع از حکومت سعودی نوشتند: «چه بهتر که بلافاصله و در حالی که اجساد عزیزان ما بر زمین افتاده‌اند، صدام و حسین

اردنی و حسن مراکشی به حمایت از جنایت آل سعود اعلام هم‌بستگی نمایند . گویی عربستان سنگر بزرگی را فتح کرده است و در کشتن صدها زن و مرد بی‌دفاع مسلمان و به رگبار مسلسل بستن آنان و عبور از روی اجساد مطهر آنان به پیروزی نظامی بزرگی نایل آمده است که به یکدیگر تبریک می‌گویند ! حکومت سعودی مطمئن باشد که امریکا لکه ننگی بر دامنش نهاده است که تا قیام قیامت هم با آب زمزم و کوثر پاک نمی‌شود و خونی که از دل اقیانوس بزرگ ملت ما بر زمین حجاز جاری شده است ، زمزم هدایتی برای تشنگان سیاست ناب اسلام گردیده است که ملت‌ها و نسل‌های آینده از آن سیراب و ستم‌کاران در آن غرق و هلاک می‌شوند و ما همه این جنایت‌ها را به حساب امریکا گذاشته‌ایم و به یاری خدا و در موقع مناسب به حساب آنان خواهیم رسید و انتقام فرزندان ابراهیم را از نمرودها و شیاطین و قارون‌ها خواهیم گرفت و مجدداً تأکید می‌کنم که اینها بهای گران حاکمیت نه شرقی و نه غربی و استقلال و آزادی و اسلام‌خواهی ماست . « امام سپس آل سعود را مصداق آیه “ و الله لایهدی القوم الظالمین ” خواند و افزودند : « آیا ستم‌کاری بر حق و خلق و بر رسول خدا و امت بزرگوار حضرت رسول خاتم ، بالاتر از آنچه آل سعود با کعبه و حرم امن الهی و با زائران مجاهد آن که همه چیز و همه کس خود را در راه دوست و آرمان اسلام تقدیم کردند ، می‌توان تصور کرد ؟ آیا جرم این مجاهدان که به فرمان خداوند تعالی ندای برائت از مشرکین را انجام داده‌اند ، جز برائت از خدایان آل سعود و سعودی‌های عصر حاضر و شاه حسین و شاه حسن و مبارک و نامبارک و صدام علفی است ؟ آیا سکوت در مقابل این ستمگری‌ها که در طول تاریخ سابقه نداشته است ، چیزی جز رضای به این جرم و شرکت در ظلم و ستم ظالمین و ستمگران است ؟ و در هر صورت آل سعود برای تصدی امور کعبه و حج لیاقت نداشت و علما و مسلمانان و روشن‌فکران باید چاره‌ای بیندیشند . زائران شریف ایرانی امسال پیام انقلاب و برائت خود را با خونشان به جهان اسلام و به امت اسلام ابلاغ نمودند و با تقدیم شهدای بزرگ به پیش‌گاه مقدس حق ، از سازندگان و بانیان سیاست نه شرقی ، نه غربی کعبه خداوند گشته‌اند و ملت بزرگ ایران نیز با تجلیل گسترده خود از شهدا و شرکت میلیونی خود در راه‌پیمایی و اعلان برائت از کفر ، خصوصاً آل سعود ، به وظیفه انقلابی و الهی خود عمل نموده‌اند که در این‌جا لازم است از حضور گسترده آنان و همه اقشار خواهران و برادران تشکر کنم . » ^(۱۱)

رادیو بی . بی . سی . در گزارش ویژه‌ای در مورد پیام امام گفت : « آیت‌الله خمینی در اولین واکنش خود در مورد واقعه کشته‌شدن زائران ایرانی در مکه ، گفته‌است که عربستان سعودی قابلیت سرپرستی مراسم حج و اماکن مقدس مسلمانان را ندارد . ایشان از زائران خواست تا پیام شهیدان ایرانی را به خانه خدا منتقل کنند و با هر مانعی که امریکا و عربستان سعودی بر سر راهشان می‌گذارند ، به نیت مبارزه در راه خداوند به ستیز برخیزند . » ^(۱۲)

۱۹۵

همزمان با آشکار شدن رویارویی ایران و آمریکا و افزایش جو ضد امریکایی در ایران و به منظور بالا بردن آمادگی نیروی دریایی سپاه، مانور بزرگ دریایی "شهادت" در سراسر نوار ساحلی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان در آخرین ساعات امروز آغاز شد. ستاد کل سپاه پاسداران با انتشار اطلاعیه‌ای به کلیه کشتی‌ها و هواپیماهای نظامی و مسافربری ابلاغ کرد که از ساعت ۲۴ امشب برابر با ساعت ۲۰: ۳۰ دقیقه به وقت "گرینویچ" به مدت سه روز از تردد هوایی و دریایی در منطقه آب‌های ایران در خلیج فارس و دریای عمان جداً خودداری کنند. (۱۳) براساس طرح مانور، حدود بیست هزار نیرو در مانور دریایی شرکت خواهند کرد ولی به گفته یکی از فرماندهان نیروی دریایی سپاه، به علت کمبود تجهیزات و امکانات، تنها حدود نه هزار تن در این مانور سه روزه حضور فعال خواهند داشت. منطقه این مانور از دریای عمان تا "خور عبدالله" است و در آن، دو گردان از ناو تیپ کوثر، دو گردان از ناو تیپ امیرالمؤمنین و یک گردان از نیروی زمینی وارد عمل می‌شوند. (۱۴) * برادر "علایی" فرمانده نیروی دریایی سپاه در توضیح عملیات‌های طراحی شده در طول مانور گفت: «مانور شهادت شامل برنامه‌های عملی زیر می‌باشد:

- ۱) رژه انواع شناورها؛
- ۲) اتصال مین توسط غواص به قایق‌های فرضی دشمن؛
- ۳) انجام عملیات چتربازی نیروهای سپاه از هلی‌کوپتر؛
- ۴) عملیات تجسس و نجات در داخل آب توسط هلی‌کوپتر؛
- ۵) حمله به مواضع دشمن فرضی در جزیره لارک و اشغال آن مواضع؛
- ۶) دفع دشمن فرضی از سواحل تصرف شده؛
- ۷) مین‌ریزی در دریا؛
- ۸) شلیک موشک ساحل به دریا. (۱۵)

۱۹۶

مانور شهادت پس از اعلام نیروی دریایی سپاه پاسداران با واکنش‌های متعددی روبه‌رو شد. "مارلین فیتز واتر" سخن‌گوی کاخ سفید، امروز با بیان این مطلب که ایالات متحده

* یکی از فرماندهان نیروی دریایی سپاه به طور غیر رسمی شمار افراد شرکت کننده در مانور را ۹ هزار تن و دلیل کاهش افراد را کمبود تجهیزات و امکانات اعلام کرد. (مأخذ: سند شماره ۱۵۱۴ مرکز مطالعات تحقیقات جنگ دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی، راوی: برادر اسداله احمدی، از ۱۳۶۶/۶/۲۲ تا ۱۳۶۶/۶/۳۱ صص ۸-۷).

قصد مقابله با هشدارهای ایران را ندارد گفت : « حق مسلم ایران است که در منطقه به مانورهای نظامی دست بزند . »^(۱۶) « فیتز واتر » افزود : « روند قراردادن نفتکش‌های کویتی زیر پرچم امریکا و اسکورت آنها توسط نیروی دریایی ایالات متحده به رغم تهدیدهای رژیم اسلامی و قصد ایران به انجام مانورهای نظامی در خلیج فارس و تنگه هرمز ، ادامه خواهد یافت . » سخن‌گوی کاخ سفید با اشاره به این مطلب که ایران حق دارد مانور نظامی انجام دهد گفت : « ایران همیشه تهدید می‌کند و ایالات متحده نیز تمام تهدیدها را جدی می‌گیرد . »^(۱۷) « چارلز ردمن » سخن‌گوی وزارت خارجه امریکا نیز مانور شهادت را تهدیدی علیه کشورهای منطقه دانست و گفت : « برگزاری مانور دریایی (مانور شهادت) می‌تواند نمونه دیگری از چیزی باشد که من به‌عنوان تلاش مداوم جهت افزایش بحران در منطقه ، تلاش برای تهدید کشتی‌رانی بین‌المللی و به‌خصوص تلاش برای تهدید کشورهای منطقه به آن اشاره کرده‌ام . به نظر می‌رسد که هدف ایران از آخرین تهدیدات خود ، داشتن منافع سیاسی در ایجاد هیجان در مردم خود و شدت بخشیدن بر تلاش جهت ایجاد بحران ، تهدید و بی‌ثباتی در خلیج فارس باشد . » وی افزود : « این تهدیدات امریکا را بر آن نخواهد داشت تا در تعهد خود نسبت به خلیج فارس تغییری ایجاد کند و باید گفت که امریکا احتیاط مقتضی را برای حفظ منافعش در سرتاسر دنیا اتخاذ می‌کند . »^(۱۸)

سخن‌گوی وزارت جنگ انگلیس نیز سیاست کشورش را در برابر مانور شهادت تشریح کرد و در پاسخ به این پرسش که « آیا ناوگان جدید انگلیس (سه فروند کشتی جنگی) از تأکید جمهوری اسلامی مبنی بر وارد نشدن به آب‌های ایران در طی مانور ، نگران است یا خیر ؟ » گفت : « ناوگان گشت ” ارمیلای “ انگلیسی در هر حال در آب‌های ایران فعالیت نمی‌کند و حضور آن تنها برای اطمینان دادن به کشتی‌های تجاری انگلیسی می‌باشد . » وی افزود : « اگر تهران مشتاق انجام فعالیت‌هایی در آب‌های خود می‌باشد ، در این زمینه کاملاً حق دارد . »^(۱۹)

۱۹۷

خبرگزاری آلمان در گزارشی از منامه ، در مورد مانور دریایی شهادت نوشت : « روزنامه‌ها و ایستگاه‌های رادیویی در خلیج فارس مشغول پخش گزارش‌هایی هستند که ایرانی‌ها در پوشش مانور دریایی سه‌روزه در تدارک اقدامات نگران‌کننده هستند . مانور ایران با عملیات قایق‌های تندرو سپاه پاسداران بازوری نظامی آیت‌الله خمینی ، رهبر مذهبی - چهره کامیکاز*

* کامیکاز روش انتحاری خلبانان ژاپنی در جنگ جهانی دوم بود که با هواپیمای خود به ناوهای نیروهای متفقین به خصوص امریکا می‌زدند .

انتحاری خواهند گرفت . منابع کاملاً موثق می‌گویند : « انقلاب اسلامی هشت ساله امام خمینی با سخت‌ترین مبارزه‌ای که تاکنون وجود داشته ، روبه‌رو می‌شود . » (۲۰)

سه فروند کشتی جنگی انگلیس از تنگه سوئز عبور کردند و در حال حرکت به سوی خلیج فارس هستند . به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی ، این سه کشتی - شامل یک فروند ناو ، یک فروند ناوشکن و یک فروند کشتی تدارکاتی در آینده نزدیک ، جایگزین سه کشتی جنگی دیگر انگلیس که هم اکنون در خلیج فارس یا دریای عمان مستقرند ، خواهند شد . سخن‌گوی وزارت جنگ انگلیس در گفت‌وگویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی تأکید کرد : « این اقدامات هیچ ارتباطی با تحولات اخیر در منطقه ندارد و انگلیس قصد ندارد بحران موجود را تشدید کند . » گفتنی است که ، با وجود اظهارات مقام‌های انگلیسی مبنی بر این که اعزام سه ناو جنگی جدید به خلیج فارس از مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی شده بود ، حرکت آنها به سوی منطقه با توجه به اوج‌گیری بحران در منطقه در پی فاجعه جمعه سیاه ، موجب سؤزن ناظران شده است . (۲۱)

هفته‌نامه “ نیوزویک ” نیز با اشاره به تهدیدهای امریکا علیه ایران ، در مورد طرح‌های این کشور در خلیج فارس و ضعف‌های آن در مقایسه با اقدامات ایران نوشت : « این نخستین‌بار است که تمام مقامات اطلاعاتی امریکا متفق‌القول هستند که امریکا در آینده ضربه‌ای دریافت خواهد کرد . پنتاگون طرح‌های مشخص و جزئی برای پاسخ‌گویی به اقدام ایران در دست دارد . یکی از طرح‌ها به “ واینبرگر ” وزیر جنگ آمریکا پیشنهاد می‌کند که حمله‌ای مقدم به حمله احتمالی ایران علیه موشک‌های موسوم به “ کرم ابریشم ” ایران که در تنگه هرمز مستقر شده‌اند ، صورت گیرد . اقدامات تلافی‌جویانه دیگر شامل حمله به پایگاه‌های ایران در بوشهر و بندرعباس است . حمله به جزیره فارسی نیز می‌تواند جالب باشد ، اما واشنگتن مصمم است که با احتیاط گام بردارد . » “ نیوزویک ” با اشاره به مبارزه غیرمستقیم ایران و مشکل تشخیص کشور مهاجم نوشت : « مقامات اطلاعاتی امریکا معتقدند اگر چه ایران ممکن است به عملیات مین‌گذاری در خلیج فارس ادامه دهد اما از هرگونه مواجهه مستقیم با ناوهای جنگی امریکا خودداری خواهد کرد . در همین حال ، این مقامات تأکید می‌کنند که اگر ایران تحریک شود ، به آسانی دست به این قمار خواهد زد . (۲۲) فرمانده نیروی دریایی امریکا در خاورمیانه (دریادار ونسن) گفت : « هرکس می‌تواند در هر لحظه حمله کند . ما اکنون بیش‌تر در معرض تهدید قرار داریم . نوع تهدیدات در هر منطقه از خلیج فارس تفاوت دارد : در برخی از نقاط خلیج فارس مین‌ها خطر اصلی هستند و در برخی نقاط قایق‌های انتحاری و در نزدیکی تنگه هرمز نیز موشک‌های چینی “ سیلک ورم ” خطر واقعی به‌شمار می‌روند . » (۲۳) “ هارولد براون ” رییس مؤسسه خارجی امریکا و وزیر جنگ سابق امریکا نیز گفت : « به نظر من امریکا قبل از هرگونه پاسخ نظامی باید بتواند نشان دهد که ایران علیه

امریکا اقدام نظامی انجام داده و این موضوع را به دیگر نقاط جهان نشان دهد. « براون افزود: « امید است که چنین چیزی به وقوع نپیوندد، اما من از این‌که اکنون یک امکان قوی وجود دارد که دست‌کم پیکار نظامی بین ایالات متحده و ایران صورت گیرد، از یک هفته قبل نگران‌تر هستم. آمریکا به جای نصب پرچم خود بر فراز نفتکش‌های کوبیتی باید در جست‌وجوی راه‌های دیگر، از جمله همکاری مشترک با متحدینش برای حراست از کشتی‌رانی در خلیج فارس باشد. « براون » سپس گفت: « واشنگتن ممکن است از طرف متحدینش مقداری حمایت دیپلماتیک کسب کند، اما هرگونه اقدام نظامی، احتمالاً به‌طور عمده بر عهده آمریکا خواهد بود و من مطمئنم که طرح‌هایی برای پاسخ‌های نظامی احتمالی به حملات ایران در دست است. « (۲۴) روزنامه « ایندپندنت » چاپ لندن در مقاله‌ای خصمانه با عنوان « انقلاب اسلامی باید کنترل شود » ضمن تأکید بر انقلابی بودن و انعطاف‌ناپذیری انقلاب اسلامی، آن را پدیده‌ای غیرقابل‌قبول خواند. در این مقاله سعی شده است زمینه‌های روانی درگیری همه‌جانبه غرب و متحدان آنها در منطقه با جمهوری اسلامی فراهم شود. این روزنامه نوشته است: « هرگونه تلاش برای گسترش انقلاب [اسلامی] باید در هر زمان ممکن با تمام قدرت سرکوب و با برنامه‌ریزی دقیق و بهترین اقدام ممکن با ایران برخورد شود. « ایندپندنت افزود: « ضررهای نگه‌داشتن کشتی‌های جنگی آمریکایی در خلیج فارس هم‌چنان بیش از منافع آن است مگر آن‌که قصد یک حمله پیش‌گیرانه علیه ایران داشته باشد. این فکر وسوسه‌انگیز است اما طرفداران آن باید از قبل برای درازمدت هم فکر کنند. « (۲۵)

۱۹۸

« یولی ورنتسف » معاون وزارت خارجه شوروی که روز گذشته وارد تهران شده بود، امروز با مسئولان بلندپایه جمهوری اسلامی ایران دیدار و گفت‌وگو کرد. نماینده شوروی که برای ایجاد زمینه‌های مساعد برای اجرای قطع‌نامه ۵۹۸ به منطقه سفر کرده است، پیش از این از عراق و سوریه نیز دیدن کرده بود. رئیس جمهوری آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار با نماینده شوروی ضمن اظهار رضایت از موضع‌گیری اخیر شوروی در مورد بحران خلیج فارس گفت: « ما برای ایجاد تشنج در خلیج فارس پیش‌قدم نخواهیم شد اما اگر آمریکا بخواهد آتش افروزی کند، ما مصمم هستیم که با قاطعیت پاسخ او را بدهیم. « (۲۶) آقای « ورنتسف » نیز با اشاره به مسائل جنگ و مواضع عراق و آمریکا در خلیج فارس، بر راه‌های مشترک سیاسی جهت خروج آمریکا از منطقه تأکید کرد و گفت: « عراقی‌ها حداقل در این مقطع خواستار حضور آمریکا در منطقه و تصویب مرحله دوم قطع‌نامه شورای امنیت مبنی بر تحریم تسلیحاتی هستند که ما با آن مخالفیم و معتقدیم که دبیرکل باید فعالیت‌های خود را بر اساس مرحله اول مصوبه شورای امنیت پیگیری نماید. « رئیس‌جمهور در پاسخ با تأکید بر

تهران : دیدار معاون وزارت خارجه شوروی با رئیس جمهور

تهران : دیدار معاون وزارت خارجه شوروی با نخست وزیر

ادامه جنگ تا سرنگونی رژیم صدام، گفتند: «قطع‌نامه شورای امنیت نمی‌تواند اساسی برای حل مسائل منطقه و جنگ باشد و اساساً جنگ از مسائل خلیج‌فارس جداست.» (۲۷)

«دکتر ولایتی» وزیر امور خارجه نیز در دیدار با ورنتسف در تشریح مواضع جمهوری اسلامی در مورد پایان جنگ گفت: «چاره‌ای جز سقوط رژیم صدام نیست و قطع‌نامه شورای امنیت (۵۹۸) نیز نمی‌تواند سرنوشت صدام را تغییر دهد.» (۲۸)

«یولی ورنتسف» هم با محکوم کردن حضور نظامی آمریکا در خلیج‌فارس گفت: «موضع قاطع مسکو در خلیج‌فارس، خارج شدن تمام کشتی‌های جنگی بیگانه از منطقه است و بر این سیاست هم‌چنان اصرار ورزیده و معتقد هستیم که هیچ دلیلی برای حضور نیروهای نظامی خارجی در خلیج‌فارس وجود ندارد.» (۲۹)

معاون وزارت خارجه شوروی در مورد تلاش‌های دبیرکل در چارچوب قطع‌نامه شورای امنیت گفت: «دکوتیار خود را موظف می‌داند که از تهران دیدن کند.» دکتر ولایتی نیز در پاسخ گفت: «آقای دکوتیار را فرد مثبتی ارزیابی می‌کنیم و یک‌باره هم از ایشان در تهران استقبال نمودیم. چنانچه شما اصرار داشته باشید می‌توانید بگویید که این‌جا بیایند.» (۳۰)

قائم‌مقام وزارت خارجه شوروی در دیدار با مهندس موسوی نخست‌وزیر، با طرح مسائل و همکاری‌های اقتصادی و فنی دوجانبه، گسترش آن‌را به پایان جنگ مشروط کرد و گفت: «به هر حال هر جنگی پایانی دارد و پس از پایان جنگ امکانات همکاری‌های ما و شما بسیار افزایش خواهد یافت.» (۳۱)

رادیو مسکو در تفسیری از دیدار ورنتسف از بغداد و تهران گفت: «هدف مأموریت یولی ورنتسف ایجاد زمینه مساعد برای اجرای قطع‌نامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل متحد درباره پایان دادن به درگیری ایران و عراق است. طرفین در جریان مذاکرات خود در تهران از گسترش دامنه حضور نظامی آمریکا در خلیج‌فارس ابراز نگرانی نمودند. سیدعلی خامنه‌ای تأکید کرد واشنگتن سعی دارد مسائل مورد اختلاف این منطقه را از طریق نظامی حل کند. این منطق درست نیست. وی مشی شوروی را مبنی بر عادی کردن اوضاع خلیج‌فارس از راه بیرون کشیدن ناوهای جنگی تمام کشورهای غیر ساحلی از این منطقه، یک نظر مثبت تلقی نمود. در این دیدار مسائل مربوط به ادامه جنگ ایران و عراق در زمینه قطع‌نامه اخیر شورای امنیت (۵۹۸) به تفصیل بررسی شد. طرف شوروی موضع اصولی و مستمر خود را پایان هر چه زودتر جنگ ایران و عراق حل و فصل عادلانه اختلاف از طریق سیاسی، تشریح کرد.» (۳۲)

۱۹۹

مفسر رادیو بی. بی. سی. (موریس جنت)، با اشاره به نگرانی‌های شوروی از اینتلولژی نظام جمهوری اسلامی و اعلام مواضع بی‌طرفانه شوروی در جنگ ایران و عراق، سفر ورنتسف را حساس و با اهمیت خواند و گفت: «این مسئله کاملاً واضح است که شوروی می‌خواهد رابطه

خود را با ایران حفظ کند و تا جایی که ممکن است در این مورد از خود احتیاط نشان می دهد. مطمئناً شوروی نمی خواهد که دامنه جنگ تا جایی گسترش یابد که ایران در مقابل سایر دول ناحیه خلیج فارس نظیر کویت و عربستان سعودی قرار گیرد. مشکل دیگر شوروی، عراق است که شوروی را برای حمایت دیپلماتیک بیش تر تحت فشار قرار داده است. عراق می گوید در صورتی حاضر به برقراری آتش بس است که ایران نیز حاضر به انجام این کار باشد. اما ایران به شدت قطع نامه را رد می کند و می گوید که در آن از عراق به عنوان آغازگر جنگ در سال ۱۹۸۰ (۱۳۵۹) نام برده نشده است. « (۲۳)

یک نشریه داخلی سپاه نیز با درج اهم مطالب طرح شده در سفر ورنتسف به تهران و دیدار با مسئولان، استراتژی شوروی را در خلیج فارس مبتنی بر سه محور کاستن از تنش ها در منطقه، جلوگیری از نفوذ امریکا و بهبود روابط سیاسی - اقتصادی مسکو با کشورهای غرب حوزه خلیج فارس و ایران ارزیابی کرد. « (۲۴)

کتاب "گذر از بحران ۶۷" سفر ورنتسف را در جهت حفظ روابط شوروی با کشورهای پشتیبان عراق - که به گسترش روابط شوروی با ایران بسیار حساس هستند - ارزیابی کرده است. در این کتاب تحت عنوان "مشکلات سیاست شوروی در خلیج فارس" آمده است: «مانور سیاسی شوروی در برابر ایران، ابهامات میان مرتجعین عرب منطقه را وسعت بخشید، لذا اتحادیه عرب در صدد وارد آوردن فشار به شوروی و گوشزد کردن این مطلب است که توسعه بیش تر مناسبات با ایران و عدم پاسخ گویی به تلاش های سیاسی امریکا در زمینه جنگ، کاهش سطح روابط اقتصادی کشورهای عربی با مسکو را به دنبال خواهد داشت. « نویسنده کتاب با اشاره به وسواس شوروی در مسئله صدور و ارسال نفت ایران از خاک شوروی به اروپا، آن را تلاش شوروی در جهت حفظ روابط با طرف های درگیر ارزیابی کرده و نوشته است: «داشتن مناسبات گسترده با دو طرف درگیر در بحران خلیج فارس، این کشور را به عنوان پایه ای در چارچوب تفاهات بین المللی و منطقه ای در آورده است. « (۲۵)

۲۰۰

اعضای دائمی شورای امنیت به منظور انجام دادن اقدامات لازم در مورد جنگ ایران و عراق و احتمالاً تصویب قطع نامه ای جدید برای تحریم تسلیحاتی ایران، جلسه مشورتی خود را آغاز کردند. به گزارش خبرگزاری فرانسه، "ورنون والترز" نماینده امریکا در سازمان ملل متحد در گفت و گو با مطبوعات در مورد رفتار احتمالی شوروی و چین در صورت ضرورت اعمال مجازات به دلیل اوضاع خلیج فارس، ابراز خوشبینی کرد. این گزارش افزوده است: «این اولین بار است که نماینده یکی از پنج قدرت، علناً جریان مشورت برای تضمین اجرای قطع نامه ۵۹۸ شورای امنیت را تایید می کند. این قطع نامه یک دوره نظارت را در نظر گرفته که موجب تعابیر مختلف شده است. به عقیده "الترز" این مدت بین ۳۰ الی ۴۵ روز خواهد

بود و پس از آن، شورای امنیت می‌تواند تشکیل جلسه دهد و مجازات‌ها را تعیین کند. نماینده آمریکا تأکید کرد که طرفین متخاصم باید به سازمان ملل پاسخ دهند. عراق رسماً آن‌را پذیرفته در حالی‌که ایران آن‌را شدیداً مورد انتقاد بسیار قرار داده ولی از رد کردن رسمی آن اجتناب کرده است.^(۲۶)

هفته گذشته در پی دیدار “تاچر” از پاریس انگلیس و فرانسه، به توافق رسیدند که تا وقتی که تلاش‌های میانجی‌گری “خاویر پرز دکوئیار” (دبیرکل سازمان ملل) به بن‌بست نرسیده است، تشکیل جلسه شورای امنیت لازم نیست. ناظران معتقدند که برای رسیدن به مرحله اعمال مجازات، آمریکا بیش از دیگر اعضای دائمی شورای امنیت عجله دارد. در این حال، وقتی که موضوع طرح تهدید مجازات مطرح است، چین چندان علاقه‌مند به نظر نمی‌رسد.^(۲۶)

امریکا در حال حاضر تلاش می‌کند تا سازمان ملل متحد قطع‌نامه دیگری صادر کند که در آن احتمالاً در صورت عدم رعایت آتش‌بس از جانب ایران و عراق، تحریم تسلیحاتی دو کشور در نظر گرفته شود. اما عراق خواهان آن است که ابرقدرت‌ها تنها از تحریم اسلحه علیه ایران حمایت کنند. اما اگر شورای از چنین قطع‌نامه‌ای که آشکارا جانب عراق را می‌گیرد، حمایت کند، دیگر نمی‌تواند آمیدی به حفظ اعتبار و نفوذ در ایران داشته باشد.^(۲۷)

۲۰۱

علل و پی‌آمدهای فاجعه خونین مکه و تأثیر آن بر بحران خلیج فارس و روابط ایران و عربستان، یکی از موضوعات اساسی امروز رسانه‌ها و مطبوعات جهان بود. مطبوعات کویت پس از حادثه مکه، تبلیغات خود را علیه ایران افزایش داده و خواستار اتحاد و اقدام کشورهای عربی در برابر ایران شده‌اند. روزنامه “الانباء” نوشت: «ایران پس از تحمیل هفت سال جنگ علیه عراق، تلاش می‌کند جنگ را به عربستان و کویت بکشانند.» «الانباء با دعوت از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به ایجاد زمینه‌های مشترک جهت رویارویی همه جانبه با ایران، افزود: «بیابید شاخه زیتون را که سالیان دراز آن‌را برداشته‌ایم، بر زمین بیفکنیم و رؤیاهای برقراری صلح با ایران را از مخیله خود بزدائیم و دست در دست یکدیگر بگذاریم. ما باید شمشیر اسلام را برداریم و بر قوم ظالمین بتازیم.»^(۲۸) از سوی دیگر، در پی کشتار زائران خانه خدا به دست پلیس رژیم آل سعود، جبهه محافظه‌کار عرب برای در انزوا گذاشتن ایران تلاش‌های جدیدی را آغاز کرد. “صلاح خلف” معروف به “ابوایاد” مرد شماره دو جنبش “الفتح”، پیشنهاد کرد که سران عرب برای اتخاذ موضعی متحد در برابر تهدیدهای خطرناک ایران علیه امنیت کویت، بی‌درنگ تشکیل جلسه دهند، در غیر این صورت باید جلسه‌ای از شورای دفاع مشترک عرب تشکیل شود. وی راه‌پیمایی زائران خانه خدا را برای برائت از مشرکین، شورش ایرانیان عنوان کرد و گفت: «شورش‌های برخی زائران

ایرانی مکه در روز جمعه، گواهی بر سیاست‌های تجاوزکارانه تهران نسبت به کشورهای عرب منطقه خلیج فارس است. « (۳۹)

۲۰۲

تبلیغات و اقدامات منفی کشورهای اسلامی علیه جمهوری اسلامی ایران پس از ماجرای کشتار مکه، در یکی از نشریه‌های داخلی سپاه مورد توجه قرار گرفته است. این نشریه با بررسی نقش عربستان در حادثه خونین مکه نوشته است: «مبارک خواستار تشکیل جلسه فوق العاده در سطح سران سازمان کنفرانس اسلامی شد تا حادثه اخیر مکه معظمه را مورد بررسی قرار دهد. علاوه بر این، مطبوعات ترکیه، امارات متحده عربی، یوگسلاوی، انگلیس، فرانسه، آلمان، اسپانیا و بنگلادش هماهنگ با وهابی‌های سعودی کوشیدند تا جمهوری اسلامی ایران را مسئول آنچه در مکه مکرمه صورت گرفته، قلمداد کنند و بعضاً حجاج ایرانی را متهم به تلاش جهت تصرف بیت‌الله الحرام نمودند. همچنین به دنبال حمایت «ضیاء الحق» از «شاه فهد»، صدها تن از هواداران سعودی در خیابان‌های پایتخت پاکستان با شعارهایی نظیر «پاکستان، پاکستان، گورستان شیعیان» به تظاهرات پرداخته و از کشورهای اسلامی خواستند تا روابط خود را با ایران قطع کنند. «این نشریه در ادامه افزوده است: «بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، عربستان که با رهبری کردن ارتجاع منطقه در قالب شورای همکاری خلیج فارس، کنفرانس اسلامی و... به اهرم قابل اتکایی برای امریکا در آمد، بهترین و بیشترین فرصت را از ایران برای ایفای نقش برتر گرفت. اکنون ما با کشوری روبه‌رو هستیم که با استفاده از منابع سرشار نفت، اقدامات فرهنگی گسترده‌ای را در سراسر جهان اسلام، حتی در میان اقلیت‌های مسلمان کشورهای مختلف، به عمل آورده است. در زمینه‌های سیاسی نیز شیوخی که زمانی هیچ جایگاهی در معادلات سیاسی نداشته و بیش‌تر از نظر اقتصادی مورد توجه بوده‌اند، اکنون موفقیت‌هایی را کسب کرده‌اند تا آن‌جا که موضع سیاسی جمهوری اسلامی مبنی بر بی‌توجهی سیاسی کامل نسبت به شورای همکاری خلیج فارس در سال‌های بعد، به شرکت نماینده ایران در جلسه افتتاحیه یکی از نشست‌های آن تغییر می‌یابد. امروز ماجرای درگیری عربستان با جمهوری اسلامی ایران و حمایت‌های به‌ظاهر اسلامی از سعودی‌ها دقیقاً مبتنی بر همان دستاوردهای حاصله از این فرصت صورت می‌پذیرد، کاری که در اوایل پیروزی انقلاب به دلیل ترس از بازتاب‌های مردمی آن در داخل کشورهاشان، جرأت ارتکاب آن را نداشتند. « (۴۰)

۲۰۳

آغاز مانور شهادت، افزایش حضور ناوگان خارجی در منطقه و قتل‌عام حجاج ایرانی موجب افزایش بهای نفت در بازارهای جهانی شده است. رادیو امریکا گفت: «بهای نفت بر اثر

احتمال وقفه‌ای در جریان نفت خلیج فارس که ناشی از تنش‌های کنونی بین ایران و عربستان سعودی است، افزایش یافت و کارشناسان امور نفتی به فوریت هشدار دادند که تحمل و پذیرش افزایش بهای می‌تواند اثراتی ویرانگر بر بازارهای جهانی نفت که با مشقت بسیار تثبیت شده‌اند، داشته باشد. بهای نفت در بازار نیویورک با حدود هشتاد سنت افزایش به بشکه‌ای حدود ۲۲ دلار رسید. (۴۱)

۲۰۴

وزیران کشور و بازرگانی عراق به دستور صدام از کار برکنار شدند. (۴۲) در بیانیه‌ای که در مورد برکناری آنها از تلویزیون بغداد پخش شد، دلیل برکناری این دو وزیر، دادن فرصت بیش‌تر به آنها برای فعالیت‌های حزبی عنوان شده است. به گفته آگاهان سیاسی، ناتوانی استانداران و فرمانداران انتصابی وزیر کشور عراق، در کنترل و رویارویی با مخالفت‌های مردمی در بیش‌تر شهرها و مناطق عراق - که از چندی پیش روند روزافزونی داشته است - منجر به برکناری وزیر کشور حکومت صدام شده است. به گفته این منابع، اوضاع نابسامان اقتصاد و عدم توانایی وزارت بازرگانی حکومت بعث در کنترل اقتصاد کشور نیز دلیل اصلی حذف وزیر بازرگانی بوده است. (۴۳)

منابع و مآخذ ۱۳۶۶/۵/۱۲

- ۱- سند شماره ۱۵۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : دفتر ثبت جنگ راوی، قرارگاه قدس، عملیات نصر-۷، راوی : برادر مذهبی، از تاریخ ۱۳۶۶/۵/۹ تا ۱۳۶۶/۵/۲۴، صص ۲۵-۲۲، شماره نوار ۲۵۹۹۸ و- سند شماره ۱۵۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : دفتر ثبت جنگ راوی، قرارگاه قدس، عملیات نصر-۷، راوی : برادر مذهبی، از تاریخ ۱۳۶۶/۵/۹ صص ۳۰-۲۷، شماره نوار ۲۵۹۹۹.
- ۲- سند شماره ۱۵۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : دفتر ثبت جنگ راوی، قرارگاه قدس، عملیات نصر-۷، راوی : برادر مذهبی، از تاریخ ۱۳۶۶/۵/۹ تا ۱۳۶۶/۵/۲۴، صص ۳۴-۳۶، شماره نوار ۲۶۰۰۰.
- ۳- سند شماره ۲۸۸۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش نویسمای اطلاعاتی شماره ۲۰، نیروی ارتش جمهوری اسلامی، معاونت عملیات و اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۹ تا ۱۳۶۶/۵/۱۶، صص ۱۴.
- ۴- سند شماره ۲۸۸۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش واحد اطلاعات نظامی سپاه، ۱۳۶۶/۵/۱۲، صص ۲.
- ۵- سند شماره ۶۹۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، به فرمانده نیروی زمینی سپاه، ۱۳۶۶/۵/۱۸.
- ۶- سند شماره ۶۹۹۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از ستاد سپاه یازدهم امام حسن عسکری، به ستاد مرکزی سپاه معاونت اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۷، صص ۱.
- ۷- سند شماره ۶۹۹۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از قرارگاه حمزه (ع) - اطلاعات، به ستاد مرکزی سپاه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۹ و- سند شماره ۶۹۵۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش نویسمای شماره ۲۵۳، سپاه امام حسن عسکری - اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۴.
- ۸- سند شماره ۲۸۸۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش نویسمای اطلاعاتی شماره ۲۰، نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران - معاونت عملیات و اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۹ تا ۱۳۶۶/۵/۱۶، صص ۱۷.
- ۹- سند شماره ۶۹۹۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از زاجا - رکن ۲ - گروه اطلاعات، به مقام محترم وزارت، ۱۳۶۶/۵/۱۲.
- ۱۰- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۳، صص ۱۴، به نقل از خبرگزاری رویتر.
- ۱۱- سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، صحیفه نور، مجموعه رهنمودهای حضرت امام (ره)، جلد ۲۰، تهران: سروش ۱۳۶۹، صص ۱۲۶-۱۳۴.

۲۷- سند شماره ۲۲۶۱۶۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۶۶/۵/۲۹، ص ۶.

۲۸- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲۹- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۱۳، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳۰- سند شماره ۲۲۶۱۶۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۶۶/۵/۲۹، ص ۵.

۳۱- سند شماره ۲۲۶۱۶۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۶۶/۵/۲۹، ص ۶.

۳۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۸، ۱۳۶۶/۵/۱۴، ص ۱۸، تهران - به نقل از رادیو مسکو، ۱۳۶۶/۵/۱۳.

۳۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۸، ۱۳۶۶/۵/۱۴، ص ۱۹۲۰، تهران - به نقل از رادیو بی. بی. سی، ۱۳۶۶/۵/۱۳.

۳۴- سند شماره ۲۲۶۱۶۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۶۶/۵/۲۹، ص ۲۶.

۳۵- دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، گذر از بحران ۶۷ (تحلیلی بر هشتمین سال جنگ تحمیلی رژیم عراق علیه ایران)، تهران: ۱۳۶۸، ص ۴۲-۴۳.

۳۶- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۱۶، نیویورک - خبرگزاری فرانسه.

۳۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۸، ۱۳۶۶/۵/۱۴، ص ۲۰، به نقل از رادیو بی. بی. سی، ۱۳۶۶/۵/۱۳.

۳۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۷، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۲۶، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۵/۱۲.

۳۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۷، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۳، تونس - خبرگزاری کویت، ۱۳۶۶/۵/۱۲.

۴۰- سند شماره ۲۲۶۱۶۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۶۶/۵/۲۹، ص ۳۵-۳۶.

۴۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۹، ۱۳۶۶/۵/۱۵، ص ۴۸، رادیو آمریکا، ۱۳۶۶/۵/۱۳.

۴۲- روزنامه رسالت، ۱۳۶۶/۵/۱۲، ص ۱۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴۳- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۲، ص ۱۶.

۱۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۸، ۱۳۶۶/۵/۱۴، ص ۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از رادیو دولتی لندن، ۱۳۶۶/۵/۱۳.

۱۳- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۱۶.

۱۴- سند شماره ۱۵۱۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی، راوی: برادر اسدالله احمدی، از تاریخ ۱۳۶۶/۶/۲۲ تا ۱۳۶۶/۶/۳۱، ص ۸، ۷.

۱۵- پیشین، ص ۴.

۱۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۷، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۵/۱۲.

۱۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۸، ۱۳۶۶/۵/۱۴، ص ۵، رادیو آمریکا، ۱۳۶۶/۵/۱۲.

۱۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۸، ۱۳۶۶/۵/۱۴، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۵/۱۲.

۱۹- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۱۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲۰- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۷، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۷، منامه - خبرگزاری آلمان، ۱۳۶۶/۵/۱۲.

۲۱- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۱۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۷، ۱۳۶۶/۵/۲۳، ص ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، هفته‌نامه نیوزویک، ۱۳۶۶/۵/۲۲.

۲۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۵/۱۲، ص ۲، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۲۴- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۱۶، واشنگتن - خبرگزاری رویتر.

۲۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۳۷، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۲۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۵/۱۲، روزنامه ایندپندنت.

۲۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۵/۱۳، ص ۱۲.

خبرگزاری جمهوری اسلامی.